

Konaklama İşletmelerinde EBS-Elektronik Bilgi Sisteminin İşgörenler Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması

Bu sayıda *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'* nde yayınlanan (Cilt 14, Sayı 1, Bahar, ss. 56-64, 2003) Sayın Mahmut Demir ve Şirvan Şen Demir' in "Konaklama İşletmelerinde EBS-Elektronik Bilgi Sisteminin İşgörenler Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması" adlı makalesini incelemeye devam ediyoruz.

Çalışmanın öz kısmında sonuçlar hakkında yeterli bir açıklama bulunmamakla birlikte, çalışmanın bundan sonraki kısmı gayet net gitmektedir. Bir makalede bulunması gereken temel bölümler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Giriş
2. Çalışmanın Önemi ve Amacı
3. Konuyla İlgili Yapılmış Diğer Araştırmalar
4. Araştırma Yöntemi
5. Araştırma Bulguları
6. Sonuç

Çalışma incelendiğinde bu bölümlerin tamamen ele alındığı görülmektedir. Bu kapsamda şekilsel olarak her hangi bir eleştiri getirmek yanlış olacaktır. Bununla birlikte küçük bir ekleme yapılabilir. Yurtdışındaki bazı makalelerde, sonuç kısmından sonra "Araştırmancın Sınırları ve Öneriler" başlıklı bir bölümün de olduğu görülmektedir. Bu çalışmada böyle bir bölüm olmamakla birlikte, önemli bir eksiklik olarak görülmemektedir (Örneğin; Yüksel Ekinci, Popi Prokopaki and Cihan Cobanoglu, "Service Quality in Cretan Accommodations: Marketing Strategies for the UK Holiday Market", *International Journal of Hospitality Management*, Volume 22, Issue 1, March 2003, s.s. 47-66). Yine yurtdışında sabit bir format olmamakla birlikte, "Sonuç" kısmından önce "Tartışma bölümünün de konulduğunu ve sonra "Sonuç" kısmında sınırlardan ve önerilerden bahsedildiğini de görmekteyiz (Örneğin; Osman M. Karatepe ve Turgay Avcı, "Measuring Service Quality in the Hotel Industry: Evidences from Northern Cyprus", *Anatolia, An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Vol. 13, No. 1, Summer 1992, s.s. 19-32.)

Çalışmanın giriş bölümünde temel konulara yer verilmektedir. Bununla birlikte ülkemizde yapılan çalışmalarda, bu kısımda genel olarak çalışmanın bir özet değerlendirilmesinin yapıldığı görülmektedir. Oysaki bu tür bir özeti asıl yeri "Öz" kısmıdır. Örneğin bu çalışmanın beşinci paragrafında "Çalışmanın ilk bölümünde kuramsal altyapı, literatür araştırmasına dayanılarak verilmektedir. İkinci bölümde ise Türkiye genelinde web sayfası olmayan ancak elektronik posta adresine ulaşılabilen konaklama işletmelerine yönelik olarak gerçekleştirilen alan araştırmasının sonuçları yer almaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen sonuçlar analiz edilmekte ve bazı değerlendirilmelerde bulunmaktadır" denilmektedir. Oysa bu ifadeler hem çok genel hem de ilaki konulmak isteniyorsa, hepsi de ilgili bölümlere gelindiğinde daha sade ve uzatmadan ele alınabilirler. Burada sanki bir araştırma da neler yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Bu zaten bir araştırma olduğu için, sonuçları bunu bize verecektir. O nedenle bu tip belirlemelere yere verilmemesi daha doğru olabilecektir. Bu paragraftan itibaren giriş bölümü daha gerçekçi bir havaya bürünmekte ve temel konular hakkında okuyucuları bilgilendirmektedir. Yurtdışında yapılan araştırmalarda sıklıkla görüleceği gibi, genel olarak giriş bölümünde yer alan açıklamalara çok sayıda atıflar yapılmaktadır (Örneğin; Metin Kozak, "Comparative Analysis of Tourist Motivations by Nationality and Destinations", *Tourism Management*, Volume 23, Issue 3, June 2002, s.s. 221-232). Bunun en büyük nedeni çalışmanın amacının başka çalışmalarda ilintili olduğunu ve/veya buradan hareketle bilimsel bir temele dayandığını göstermektir. Oysa ülkemizdeki çalışmaların genel olarak giriş kısımlarında çok fazla atıf yapılmadığını gözlemlemekteyiz. Yine bu sayıda yer alan makaleler incelenebilir. Kanımca bizde atıf yapılır ise çalışmanın kalitesinin düşeceği yolunda bir izlenim bulunmakta. Oysa ki durum bunun tam tersidir. Bu çalışmada yapılan atıfların sayısının az olduğundan bahsetmek yanlış olur. Bununla birlikte giriş kısmının biraz daha desteklenmesine fayda olacağı kanaatindeyim.

Yaptığımız atıf konusundaki eleştirinin aynısını, çalışmanın önemi ve amacı kısmı için de vurgulayabiliriz. Elbette çok yeni bir konuda araştırmacılar konunun önemini ilk defa kendileri belirtiyor olabilirler. Böyle bir durumda atıf yapılacak eser olmayabilir. Bununla birlikte bu tip konuda çalışmanın önemine kaynaklık edecek olan diğer çalışmaların bulunması muhtemeldir. Burada atıf yapmak için mi çaba harcamalıyız konusu akla gelebilir. Asıl aranan çalışmayı yapan araştırmacıların, bu konuda yeterli bir birikime sahip olup olmadıklarının da saptanmasıdır. Bunun en büyük göstergesi, araştırmacının oku-

neğin bu çalışmanın beşinci paragrafında "Çalışmanın ilk bölümünde kuramsal altyapı, literatür araştırmasına dayanılarak verilmektedir. İkinci bölümde ise Türkiye genelinde web sayfası olmayan ancak elektronik posta adresine ulaşılabilen konaklama işletmelerine yönelik olarak gerçekleştirilen alan araştırmasının sonuçları yer almaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen sonuçlar analiz edilmekte ve bazı değerlendirilmelerde bulunmaktadır" denilmektedir. Oysa bu ifadeler hem çok genel hem de ilaki konulmak isteniyorsa, hepsi de ilgili bölümlere gelindiğinde daha sade ve uzatmadan ele alınabilirler. Burada sanki bir araştırma da neler yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Bu zaten bir araştırma olduğu için, sonuçları bunu bize verecektir. O nedenle bu tip belirlemelere yere verilmemesi daha doğru olabilecektir. Bu paragraftan itibaren giriş bölümü daha gerçekçi bir havaya bürünmekte ve temel konular hakkında okuyucuları bilgilendirmektedir. Yurtdışında yapılan araştırmalarda sıklıkla görüleceği gibi, genel olarak giriş bölümünde yer alan açıklamalara çok sayıda atıflar yapılmaktadır (Örneğin; Metin Kozak, "Comparative Analysis of Tourist Motivations by Nationality and Destinations", *Tourism Management*, Volume 23, Issue 3, June 2002, s.s. 221-232). Bunun en büyük nedeni çalışmanın amacının başka çalışmalarda ilintili olduğunu ve/veya buradan hareketle bilimsel bir temele dayandığını göstermektir. Oysa ülkemizdeki çalışmaların genel olarak giriş kısımlarında çok fazla atıf yapılmadığını gözlemlemekteyiz. Yine bu sayıda yer alan makaleler incelenebilir. Kanımca bizde atıf yapılır ise çalışmanın kalitesinin düşeceği yolunda bir izlenim bulunmakta. Oysa ki durum bunun tam tersidir. Bu çalışmada yapılan atıfların sayısının az olduğundan bahsetmek yanlış olur. Bununla birlikte giriş kısmının biraz daha desteklenmesine fayda olacağı kanaatindeyim.

Yaptığımız atıf konusundaki eleştirinin aynısını, çalışmanın önemi ve amacı kısmı için de vurgulayabiliriz. Elbette çok yeni bir konuda araştırmacılar konunun önemini ilk defa kendileri belirtiyor olabilirler. Böyle bir durumda atıf yapılacak eser olmayabilir. Bununla birlikte bu tip konuda çalışmanın önemine kaynaklık edecek olan diğer çalışmaların bulunması muhtemeldir. Burada atıf yapmak için mi çaba harcamalıyız konusu akla gelebilir. Asıl aranan çalışmayı yapan araştırmacıların, bu konuda yeterli bir birikime sahip olup olmadıklarının da saptanmasıdır. Bunun en büyük göstergesi, araştırmacının oku-

yup değerlendirdiği ve daha sonra bunları özümseyerek, diğer bilim adamlarının kullanımına özetleyerek sunduğunu göstermektedir. Bu da atıf ile gerçekleşmektedir.

Araştırma yöntemi kısmı çok net bir şekilde ortaya konmuştur. Bu kısımda sehven yapılmış olduğunu düşündüğümüz bir hata dışında, söylenecek pek bir şey bulamıyoruz. O hata da kavramsal çerçeve olarak belirlenen saptamanın aslında kuramsal çerçeve olması gerektiğidir. Kavram ile kuram farklı anlamlar taşımaktadır. Elbette bir çalışmada kavramsal yaklaşımlar ele alınacaktır ama bu tür görgül (uygulamalı) bir çalışmada kuramsal yapı (teorik çerçeve) verilmiş durumundadır. O nedenle verilen çerçeve aslında belirtildiği gibi kavramsal değil kuramsaldır. Bu bilgi dışında araştırmanın nasıl planlandığı ve yürütüldüğü ile ilgili kısa ve olması gereken net bilgilere ulaşılabilmektedir. Kullanılan anket formunda kaç soru ve ifade olduğu, bunların hangi şekillerde ele alındığı (likert), kaç anketin geri döndüğü ve hangilerinin ne nedenle kapsam dışında tutulduğu belirtilmiştir. Bunlar görgül bir çalışma için olması gerekli temel bilgilerdir. Yurtdışındaki dergilerde görgül çalışma analizi için kullanılan, paket programlarının sürümleri (versiyon) de belirtilmektedir. Bu çalışmada sürüm belirtilmemiş olmakla birlikte, kişisel olarak bunun çok ta önemli olmadığını düşünmekteyim. Önemli olan kullanılan analiz yöntemleridir. Yeni sürümlü paket programlarda, yine aynı analiz araçları kullanıldığından sonuçlarda ciddi farklılaşmalar görülmemektedir. Bununla birlikte yurtdışı yayınlarda yavaş yavaş SPSS programı yerine, LIS-

REL programının kullanıldığını görmekteyiz (Örneğin; Dogan Gursoy, Kyungmi Kim ve Muzaffer Uysal, "Perceived Impacts of Festivals and Special Events by Organizers: An Extension and Validation", *Tourism Management*, Volume 25, Issue 2, April 2004, s.s. 171-181). Bu programda SPSS'teki işlemleri yapabilmesi kapasitesine sahip olup, ayrıca onaylayıcı veri azaltımını (Confirmative Factor Analysis) gerçekleştirmektedir. Umuyoruz ki yakın bir dönemde bu program ile yapılmış çalışmalarını da görebileceğiz. Araştırmanın bulguları ve sonuç kısmını diğer sayıda ele almayı uygun görüyoruz. Çünkü bulgular kısmında yer alan analiz yöntemleri, tek tek ayrıntıları ile ele alınıp, açıklanacaktır.

KAYNAKÇA

- Gursoy, D., Kim, K. ve Uysal, M. Perceived Impacts of Festivals and Special Events by Organizers: An Extension and Validation, *Tourism Management*, 25 (2): 171-181.
- Comparative Analysis of Tourist Motivations by Nationality and Destinations", *Tourism Management*, 23 (3): 221-232.
- Demir, M. ve Şen, Ş. (2002). Konaklama İşletmelerinde EBS-Elektronik Bilgi Sisteminin İşgörenler Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 14 (1): 56-64.
- Kozak, M. (2002). Comparative Analysis of Tourist Motivations by Nationality and Destinations. *Tourism Management*, 23 (3): 221-232
- Karatepe, O. M. ve Avcı, T. (2002). Measuring Service Quality in the Hotel Industry: Evidences from Northern Cyprus. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 13 (1): 19-32.
- Ekinci, Y., Prokopaki, P. ve Cobanoglu, C. (2003). Service Quality in Cretan Accommodations: Marketing Strategies for the UK Holiday Market. *International Journal of Hospitality Management*, 22 (1): 47-66.